

תפמ סדר תפלת ליל שני של פסח וספירת העומר וכו' / סעיפים:

א מצות עשה מן התורה¹ שיספיק כל אחד מישראל² שבעה שבועות ימים מיום הבאת קרבן העומר שנאמר³ וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הכיבאכם את עומר התנופה שבע שבועות תהיינה ואומר⁴ שבעה שבועות תספר לך וגו' ודרשו חכמים⁵ תספר לך יכול בבית דין כמו בוובל שסופרין בבית דין⁶ שבע שבתות שנים ומקדשין שנת החמשים ליובול⁷ תלמוד לומר וספרתם לכם כדי לסופרה לכל אחד ואחד⁸ ואין הציבור או שליח צבור יכולים לספור בעד כולם⁹ אף אם אחד מצוה לחבירו שיספור בשבילו ועשאו שליח לכך אינו יוצא ידי חובתו כשלא שמע הספירה מפי חבירו¹⁰.

אבל אם הוא בעצמו שמע הספירה מפי חבירו¹¹ אם נתכוין לצאת ידי חובתו בשמיעה זו וגם חבירו המשמיע נתכוין להוציא¹² יצא ידי חובתו מן התורה שהשמע הוא כאומר¹³ והוא ששמע מפי המחויב במצוה זו¹⁴ ויש חולקין על זה ואומרים¹⁵ שצריך שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממש שכל אחד יספור בעצמו ויש לחוש לדבריהם לכתחלה שלא לסמוך על שמיעת הספירה מהש"ץ¹⁶.

אבל הברכה יכול לשמוע מהש"ץ לכתחלה אף אם הוא יודע לברך בעצמו¹⁷ שעשרה שעושין מצוה בבת אחת יכול אחד מהן לברך בשביל כולם¹⁸ כמו שנתבאר בסיומן ח"כ¹⁹ ואחר ששמע הברכה יספור²⁰ מיד²¹.

ב נשים ועבדים פטורים ממצוה זו²² מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא²³ ובמקצת מדינות ישנו הנשים מצוה זו עליהם חובה²⁴ ואין חשש איסור במה שהן מברכות עליה אף שהם פטורות ממנה עיין סי' י"ז²⁵.

ומצוה זו נודתג כארץ ובחול²⁶ בפני הבית ושלא בפני הבית²⁷ ויש אומרים²⁸ שבזמן

סי'ב. שו"ת משנה הלכות ח"ג סי' ג.
טז ראה ר"ה כפ, א. רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"א.
 פ"ח סי' ה' ה' משאלתי.
יז לבוש סי'א. ח"י סק"ד.
יח פ"ח סי'א שם (בתולת דבריו).
יט שו"ת הרשב"א ח"א סי' קנז, מ"א שם.
כ תוספתא ברכות פ"ו ה"ב (עשרה).
כא סי"א (ולא נזכר עשרה). וראה גם סי' ר"ג סי'ו.
כב רשב"א שם.
כג ראה גם לעיל סי' תלב סי"ח. ואם הפסיק בניתוח ברכו – ראה לעיל שם סי' ט.
כד רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ב. מ"א סוף סק"א. וראה גם דרך ח"ב קנז, א. ח"ג זב, ב (רע"ט).
כה כסף משנה שם. מ"א שם.
כו מ"א שם. וראה מנחת חנוך מצוה שני לק"ש ח"ז ע' 280 הערה 9. חפ"ז ע' 219. שלחן המלך ח"ב ע' קצו הערה 9. לקמן סי' תנג סוף סי'ט.
כז סי'ט. וראה לעיל סי' רצג סוף סי'ט וק"א סק"ג.
כח רמב"ם שם. דאביה סי' תלכו (ע' 176). הבא במרדכי מגילה רמז תתנ. מור. וראה ב"י ר"ה וכתב עוד אבי העזרי.
כט תוס' מנחות ט, א ר"ה זכר. דא"ש פסחים פ"א סי' ט כ' בסופו. ר"ן שם (כתא, א) דבור האי' בשם רוב המפרשים. ב"י ר"ה ומ"ש זמן.

א לכללות סי' זה – ראה דברי נחמיה א"ח ספ, ב.
ב רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ב. וראה לקמן סוף סי'ט (שהעיקר רבזמן הזה הוא נזכר מפורסם). לק"ש ח"ה ע' 16 הערה 56. התוערויות תנשא ח"ג ע' 100.
 ג ברייתא תנחות טה, ב. רמב"ם שם ה"ב. מור וש"ע סי'א.
ד ר"ף (כו, ב). ר"א"ש פ"י סי' נג. כלומר, ולא שנים כבובל. וראה לקמן סי'ה.
ה ויקרא כג, מו.
 ז דברים מו, מ.
ז ספרי פיסקא קלו.
ח ספרא ברך פרישה ב. תוס' מנחות שם ד"ה וספרתם. ר"א"ש שם. פ"ח סי'א ד"ה ונצוה.
ט ראה ויקרא כה, ח"י. ספרא שם.
י ספרי שם. תנחות שם. לבוש סי'א. מ"ז ומ"א סק"ב. פ"ח שם.
יא אגודה מנחות סי' לב (ולא שליח צבור). ח"י סק"ד.
יב פ"ח שם. פירושו דברי הר"ן (ד, א) ד"ה ואיכא.
יג שו"ת הרשב"א ח"א סי' תתנ. ב"י ד"ה כתב הרשב"א. מ"א סק"ב. פ"ח שם.
יד פ"ח שם. ובדלעיל סי' ר"ג ס"ד (לענין ברכות) וש"נ. וראה לעיל שם, ולקמן סי'ט, שלמ"ד מצות אין צריכות כוונה, ויצא אף כשענידם לא התכוונו.
טו מוכח לח, ב. מ"א שם. פ"ח שם. ובדלעיל סי' ה סי'א (במדרב, כענינה, כמברך) וש"נ. וראה לקמן

הלכות פסח תפט

תכו

הזה שאין בית המקדש קיים ואין מקריבין העומר⁷ אין מצוה זו נוהגת כלל מדברי תורה אלא מדברי סופרים שתקנו זכר למקדש⁸ וכן עוקר⁹ ומכל מקום כל מה שתקנו חכמים תקנו כעין של תורה¹⁰ ואין חילוק ביניהם אלא בדברים שיתבאר¹¹:

ג זמן הקרבת העומר הוא במ"ז בניסן שנאמר¹² ממחרת השבת יענינו וגו' וקבלו חכמים¹³ שזה הוא ממחרת יום טוב הראשון של פסח ומיום זה עצמו מתחילין לספור ולא מיום שלאחריו¹⁴ שנאמר¹⁵ מהחל חרמש בקמה תחל לספור וגו' הא למדת שזמן הספירה הוא בזמן ראשת הקצירה היינו בזמן קצירת העומר¹⁶ וקצירתו הוא קודם הבאתו ולא אח"כ¹⁷.

ואי אפשר להתחיל הספירה ביום הבאתו ממש (ואין העומר קרב אלא ביום ממש¹⁸) שנאמר¹⁹ תמימות תהינה ואין אתה מוצא תמימות אלא כשמתחיל לספור בערב דהיינו שמתחיל הוא לספור יום הראשון בליל מ"ז קודם אור הבוקר²⁰ והוא הדין ספירת שאר הימים שאינה אלא בלילה שבין הסתם ספירת כל הימים הם שוין.

וכל הלילה כשר לספירת העומר שאם שכח ולא ספר בתחלת הלילה וזכר קודם שעלה עמוד השחר חייב לספור²¹ אבל לכתחלה מצוה מן המובחר לספור בתחלת הלילה מיד אחר תפלת ערבית²².

וקודם שיספור בלילה צריך לברך²³ כדרך שמברכין על כל המצות בין של תורה בין של דברי סופרים.

אבל אם שכח לספור בלילה וזכר ביום יספור בלא ברכה²⁴ לפי שיש אימרים²⁵ שאם לא נקצר העומר בלילה קוצרין אותו ביום ולפיכך אם שכח או הויר²⁶ ולא ספר בלילה חייב לספור ביום ולברך²⁷ ויש הולקין על זה²⁸ לפיכך יספור בלא ברכה שספק ברכות להקל:

ד הספירה²⁹ צריך לברך³⁰ מעומד שנאמר³¹ בקמה ודרשו חכמים³² אל תקרא בקמה

ל ר"ן שם.
לא אמינר מנחות שם.
לב ב"י שם ושם. משמעות שו"ע ס"ו (ראו באר הגולה שם).
לג ראה פסחים קמ"ג, ב וש"ג. וראה גם לקמן ס"ו.
לד לקמן ס"ו, י"ב, י"ג.
לה ויקרא כ"ג, י"א.
לו ספרי אגור פרשה י' מנחות כ"ה, ב' רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"א.
לז ברייתא מנחות טו, א. רש"י שם ר"ה מיום.
לח דברים מ"ג.
לט רש"י עה"ת דברים שם.
מ רש"י מנחות שם ר"ה תלמוד לומר וד"ה קצירה וספירה בלילה.
מא ברייתא שם.
מב ויקרא כ"ג, מו. ברייתא שם.
מג ראה דברי נחמיה שם.
מד מור וש"ע ס"א, נמשנה מנילה כ', ב. וראה הנהג ה"צ' בסידורו (סדר ספירת העומר) דמשמע שלכתחילה יש לספור קודם הצות לילה. וראה ס' ספירת העומר (בבן) ע' גא הערה ג.
מה סוד וש"ע שם. וכ"ה בסידור. וראה לקמן ספ"ו וס"ג.
מו רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ה. מור וש"ע שם. וראה העניב תנה ע"ג 32.

מז תוס' מנילה שם ר"ה כל הלילה. מנחות שם מו, א.
מז"ש פסחים פ"ו ס"ו מא. מור וש"ע ס"ג, וכל"ה בסידור.
מח משנה מנחות ע"א, א (שקיצר ביום).
מט ראה דברי נחמיה שם.
נ בה"ג הל' עצרת (ל, ד שמופר ביום ונברך). וראה תוס' ורא"ש שם. רמב"ם שם ה"ז והכ"ג.
נא משנה מנילה כ', ב. תוס' מנילה שם ומנחות שם בשם ר"ת (הדעיקר ככתבא דמנילה).
נב (מנחות טו). מור וש"ע תנאים לדברים מו, מ. מדרש לקח טוב עה"ת וספירת (ויקרא כג, מו). הר"ן גיאת ח"ב (ע' קח). רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ג.
י"א ימים השלם מוס"י רסא. ורא"ש פסחים פ"ו מוס"י מא. מור וש"ע ס"א. וראה לעיל ס"ח פ"ד (שנבאן למורים לעשופת ציצית). לקמן ס"ח תקפה ס"א (שנבאן למורים לתקנות שופר, ושלפיכך לא יסמך על שום דבר בענין שאם ינפל אותו דבר שסמך עליו היה נפל, שאין זו עמידה אלא סמיכה).
נג כ"ה הלשון במדרש תנאים שם, ובר"ן גיאת ויראים ורא"ש שם. וראה לעיל ס"ח פ"ג (כל ברכות המצות צריך להיות מעומד). מנהג יוסף (ציצית) ס"ב ה"ע"ב ששע"ג 100.
נד דברים מ"ג, מ.
נה מדרש שם ושם. יראים ורא"ש שם.

אלא בקומה תחל לספור ומכל מקום אם מנה מיושב יצא¹⁰ לפי שדרשה זו אינה אלא אסמכתא בעלמא¹¹:

ה' מן התורה צריך למנות הימים וגם השבועות¹² שנאמר¹³ תספרו המשים יום כלומר עד המשים¹⁴ ואומר¹⁵ שבעה שבועות תספר לך כיצד יספור שניהם כשמגיע לשבעה ימים יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד וכשמגיע ליום ארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות וכן בשאר כל סוף שבוע ושבעה¹⁶ ואם לא עשה כן לא יצא ידי חובתו מן התורה¹⁷:

ז אבל בימים שבין כל שבוע ושבעה דהיינו מיום ח' עד יום י"ג ועד בכלל ומיום ט"ו עד יום עשרים וכן הימים שבין שאר השבועות יש אומרים¹⁸ שאין צריך למנות בהן השבועות אלא הימים בלבד כגון ביום ח' יאמר היום שמונה ימים ואין צריך לומר שהם שבוע אחד ויום אחד ויש אומרים¹⁹ להיפך ביום ח' יאמר היום שבוע אחד ויום אחד וביום ט"ו יאמר היום ב' שבועות ויום אחד ויש אומרים²⁰ שצריך לומר בהם סכום הימים והשבועות כגון ביום ח' יאמר שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד וכן בשאר כל הימים צריך לומר סכום כל הימים והשבועות ומנין הימים העודפים על השבוע וכן נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל²¹ ואין לשנות.

ומכל מקום אם מעה ומנה באחת מב' הספריות (הראשונות²²) בימים שכאמצע השבועות אין צריך לחזור ולספור בזמן הזה שהספירה מדברי סופרים²³ ואף בימים שהם סופי השבועות כגון יום ז' וי"ד וכיוצא בהם אם מעה ולא מנה אלא הימים בלבד ולא הזכיר השבועות כלל יש אומרים²⁴ שאין צריך לחזור ולספור בזמן הזה שהספירה אינה אלא זכר וכיון שספר הימים יצא²⁵.

אבל אם ספר שבועות בלבד כגון שאמר היום שבוע אחד או שני שבועות ולא הזכיר מנין הימים צריך לחזור ולספור²⁶ לפי שעיקר הספירה הוא מנין הימים²⁷ שבמנין הימים בלבד יכולין לספור כל המ"ט יום אבל במנין השבועות בלבד בלא הזכרת שום מנין ימים אי אפשר לספור אלא הימים שהם סופי השבועות.

ויש אומרים²⁸ שאף אם מנה הימים לבד צריך לחזור ולספור שכל מה שתקנו חכמים תקנו בעין של תורה²⁹ ויש לחוש לדבריהם לחזור ולספור בלא ברכה³⁰:

10 יראים ור"ן שם. ש"ת הרא"ש כלל כר סי' יג. טור ושו"ע סי' א.
 11 יראים ורא"ש ור"ן שם. מור.
 12 שגנה באחת מב' הדעות הראשונות הלעיל.
 13 עיין מ"א סק"ד. ח"י סק"ח. פ"ד"ח שם (דלא פליג אלא על סופי שבועות).
 14 כנסת הגדולה הנהיג ב"י מ"א שם.
 15 כדעת אמיר במנחות שם.
 16 ח"י שם. אלה וזמא סק"ב, בשם רבנו ירוהם נתיב ה ח"ד (מ"ג).
 17 ראה רבנו ירוהם שם, שרק מנין הימים הוא מהתורה.
 18 ש"ת ה"רש הלזו א"ח סי' ה. פ"ד"ח שם.
 19 כדלעיל סי' ב.
 20 עונת שבת סוף ס"ק א. באר הובט סק"י. וראה פעמי עיקב כמ' ע' כה.
 21 רמב"ם שם. מ"א סק"ג. וראה גם לקמן שם.
 22 כס"מ שם. וראה גם לקמן שם.
 23 אב"י שם מנחות מ, א. מור הש"ע סי' א.
 24 ויקרא כג, מז. וזב"ח ז, ב. לבוש סי' א.
 25 תוס' מנחות מה, ב. ר"ח כתוב רא"ש פסחים פ"א סי' מ.
 26 דברים ור"ן מ, ט. הנהיג שם. לבוש שם.
 27 יראים השלם סוס"י רמא, בשם רבנו אפרים. ראב"ה סי' תקנ"ז (ע' 177). מרדכי מגילה סי' תנ"ג. בעל המאור ור"ן סוף פסחים.
 28 ובזמן הזה שהוא מרדכי – ראה לקמן סי' 10.
 29 ראב"ה שם בשם בתשבות מצאתי. הובא במרדכי שם ובמור. בעל המאור ור"ן שם.
 30 יראים שם, בשם רבנו אפרים. ראב"ה שם, בשם יש מרבתני, הובא במרדכי שם ובמור.

הלכות פסח תפט

תכמ

ז אם ספר באותיות א"ב שאמר היום יום אלף או יום ב' או ג' ימים יש אומרים¹⁰⁷ שיצא ידי חובתו ויש אומרים¹⁰⁸ שלא יצא ויש להושי' לדבריהם לחזור ולספור בלא ברכה¹⁰⁹.

אם לא אמר היום אלא מנה סתם כך וכך ימים לעומר לא יצא ידי חובתו¹¹⁰ וצריך לחזור ולספור בברכה דכיון שאמר כך וכך ימים הרי לא ספר את עצם היום הזה שהוא עומד בו והתורה אמרה¹¹¹ תספרו חמשים יום שתספור היום עצמו שאמר היום כך וכך.

אבל אם אמר היום כך וכך ולא אמר לעומר יצא¹¹² שמעיקר הדין אין צריך לומר כלל לעומר אלא שנהגו כך לבאר יפה¹¹³ בספירה לאיזה דבר סופרים ואין זה מעכב כלל בדיעבד ויש נוהגין לומר בעומר¹¹⁴ ואין לשבש שום נוסח כי שנהגו נכונים¹¹⁵ (ויש נוהגין מטעם הידוע להם¹¹⁶ לומר לעומר אחר מנין הימים קודם מנין השבועות כגון היום שמונה ימים לעומר שהם שבוע אחד ויום אחד):

ח דרך צחות לשון הקודש לומר ימים לשון רבים משנים ועד עשרה ועד בכלל אבל מאחד עשר ואילך יאמר יום לשון יחיד¹¹⁷ וטוב לומר מנין המועט קודם מנין המרובה כגון אחד ועשרים ולא עשרים ואחד כמה דברים אומרים במדינות אלו שדרך לספור מנין המועט קודם אבל במקומות שדרך לספור מנין המרובה קודם יכול לומר גם בספירה כמנהג מקומו¹¹⁸:

ט שבוע הוא לשון זכר¹¹⁹ ולכן יאמר שבוע אחד ולא אחת¹²⁰ ובשבוע השני יאמר שני¹²¹ ולא שתי ובשבוע השלישי יאמר שלשה ולא שלש וכן בשאר השבועות:

י מותר לספור בכל לשון שמבין אבל אם אינו מבין הלשון שסופר בו אפילו ספר בלשון הקודש אם אינו מבינו לא יצא דכיון שאינו יודע המנין אין זו ספירה כלל¹²²:

יא אחר הספירה נוהגין לומר יהי רצון שיבנה בית המקדש כו' לפי שעכשווין אין אנו סופרין אלא זכר למקדש ואין בספירה זו עשיית מצוה כלל¹²³ שהמצוה הוא לספור לעומר ועכשווין אין לנו עומר לספור לו אלא שהכמים תקנו לספור זכר למקדש¹²⁴ לפיכך מתפללין שיבנה בית המקדש ונקיים המצוה כתקנה¹²⁵ (ויש נוהגין מטעם הידוע להם לומר אחר כך מומזר¹²⁶ אלהים יתנו ויברכנו¹²⁷ ואנא בכח ורבונו של עולם¹²⁸):

עז שולח הר"ש הלוי שם. כנסת הגדולה שם.

עח פרי"ח שם.

עט עולת שבת מ"א חק יעקב שם.

פ ט"ו סק"ג מ"א סק"פ. וראה גם לקמן סוף ס"ד.

פא ויקרא כג, טו.

פב ח"א סק"י.

פג שולח ה'דשב"א ח"א ס' תנו. ב"י ד"ה כתב

הרשב"א, לבוש ס"א.

פד ח"א ס"א ט"ו סק"ג. מ"א שם.

פה חק יעקב סק"פ. אלה רבה סק"י. ובסדרו הנספח

לעומר. וראה לק"ש ח"ג ע' 1002.

פו סדרו הארי"ל וסדרו יעב"ן. אבל בסדרו הנספח

לומר לעומר בסוף הספירה.

פז שב"ל הלכות ס' רלה. ח"י סק"י.

פח מ"א סק"ה ח"י שם, כשם שולח' אמנות שמואל ס'

מנ, מנמרא וימא נה, א.

פט רש"י על התורה בראשית כג, כו. לבוש ס"א. מ"ז

סק"ד. מ"א סק"ה. פרי"ח ס"א ד"ה יראה לי.

צ מ"ז שם. פרי"ח שם.

צא לבוש שם.

צב מ"א סוף סק"ב. וראה לק"ש כב ע' 118.

צג תוס' מגילה כ, ב מר"ה כל. ב"ח סוף הפ"י ח"י

סק"א. ובסדרו הנספח: הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת

בית המקדש למקומו במהרה בימינו אמן סלה (נ"ה

באבודיהם סדר ספירת העומר, וכמכתב סידורים). וראה

תורת מנחם הנשיא ח"ג ע' 87 הערה 80.

צד כדלעיל ס"ב.

צה ראה לק"ש הל"ח ע' 11 ואילך ובהעניות 56-55.

שלחן המלך ח"ב ע' קח.

צז תהלים סו.

צח מ"א סוף סק"ה. ח"י סק"א.

צח פרי עין חיים. סדרו הארי"ל. וכ"ה בסדרו.

יב יש אומרים⁹³ שמותר לברך ולספור בבין השמשות אף על פי שהוא ספק לילה וספק יום⁹⁴ העבר ואם כן דואך יאמר היום שני ימים שמא עדיין הוא יום ראשון מכל מקום כיון שהספירה בזמן הזה מדברי סופרים ספק דברי סופרים להקל ויש חולקין על זה ואומרים⁹⁵ שלכתחלה אין להכניס עצמו לידי ספק אפילו מדברי סופרים ואין לספור עד צאת הכוכבים שהוא לילה ודאי וכן עושין המדקדקים וכן ראוי לכל אדם לעשות⁹⁶ ומכל מקום המנהג הרמון עכשיו כסברא הראשונה לספור בבין השמשות⁹⁷.

ומי שרוצה לדרקק לספור בצאת הכוכבים והוא מתפלל ערבית מבעוד יום עם צבור המתפללין ערבית⁹⁸ עם סמוך להשיכה וסופרים בבין השמשות⁹⁹ טוב שיספור עמהם בלא ברכה ויהשוב בדעתו¹⁰⁰ אם אשכח לספור בלילה הריני סומך על ספירה זו לצאת בה ידי חובתי ואם לא אשכח בלילה הרי דעתי עכשיו שלא לצאת בספירה זו שאף להאומרים¹⁰¹ שמצות אין צריכות כוונה לצאת בהן ידי חובתו מכל מקום כשמכוין בפירוש שלא לצאת בהן ידי חובתו בודאי אינו יוצא בעל כרחו¹⁰² ולפיכך כשיסבור בלילה יספור בברכה¹⁰³.

אבל אם לא התנה בדעתו בפירוש שלא לצאת בספירה זו כשיסבור בלילה אלא ספר סתם¹⁰⁴ אף שלא בידך עכשיו וגם לא ענה אמנ אחר ברכת הציבור לא יברך כשיספור בלילה שמא היה כבר לילה כשספר בבין השמשות וכבר יצא ידי חובתו להאומרים שמצות אין צריכות כוונה ואף להאומרים שמצות צריכות כוונה מכל מקום הספירה בזמן הזה מדברי סופרים¹⁰⁵ ויש אומרים שמצות מדברי סופרים לדברי הכל אין צריכות כוונה כמו שנתבאר בסו' תע"ה¹⁰⁶.

ואפילו לא ספר עמהם כלל אלא ששמע הספירה מן אחד (ו)מן הציבור שספרו ולא נתכוין כלל להוציאן וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומו לא יברך כשיספור בלילה¹⁰⁷ שהשומע כעונה ואפילו אם היה מהשב אין אני מתכוין לצאת בספירה זו אין זה כלום להאומרים שמצות אין צריכות כוונה כלל אלא אם כן מחשב אני מתכוין שלא לצאת בה¹⁰⁸.

וכל זה הוא בבין השמשות אבל קודם בין השמשות אין מנהג כלל לספור אפילו בערב שבת שמקדימין לגמור תפלת ערבית בעיבור בבית הכנסת קודם בין השמשות אין הציבור סופרין כלל בבית הכנסת¹⁰⁹ אלא כל אחד סופר בביתו כשיגיע הזמן.

ואם טעו ביום המעונן ובירכו וספרו ואחר כך נתפורו העבים וגודע שהיה קודם בין

צט סברא דא' בתום מנחת מן, א דר"ה זכר, סמו' מיע ר (רבי, ב) בשם הרשב"א, דא"ש פ"י סי' מ טור.

ק כולעיל סי' רסא סי' א' ושי'.

קא מסקנת רמ"ם שם, ר"ן פסחים (כה, א) דבור דא, ב"י ד"ה ופ"ש ומ"ן מ"ז סק"ד, ודא"ה גם לעיל סי' רב ק"א סוף סק"ד.

קב שו"ת הרשב"א ח"א סי' קעד, שו"ע סי' ב, קג ב"ה ד"ה ד"ה, ח"י סק"ב.

קד אברוריה סדר ספירת העומר, בשם מהר"ם ויטרי ח"א ע' 130, שו"ע סי' ק, ח"א ע' 130, מ"ז סק"ב.

קה לבוש סי' מ, מ"ז סק"ב, קו אברוריהם ולבוש שם (אמ"ר), מ"ז שם (דעתו).

קז כולעיל סי' ס ס"ה.

קח רמ"א ולבוש שם, מ"א סק"ז, ח"י סק"ד.

קט שו"ע ומ"א שם.

קי לבוש שם, מ"א שם.

קי"א כולעיל סי' ב.

קי"ב סכ"ט, ושי'.

קי"ג משמעות שו"ת הרשב"א ח"א סי' תנת, הובא ב"י סו"ת ח"ב דרד"א, וכולעיל סי' ר"ג ס"ד (במזמ"ג)

תשי' ודא"ה לעיל סוף סי' דא, דברי נחמה שם מ"ב אות מ, ק"ד ודא"ה לעיל סי' ו ס"ב, סי' רצו מ"ז, לקמן ס"ה.

קטו שו"ת רש"ל סי' ג, ב"ח ר"ש הסי' ח"י סק"ב.

הלכות פסח תפט

תלא

השמשות צריכין לחזור ולספור¹⁰⁰ אבל לא יכרך שנית אם כשספרו היה מפלג המנחה ואילך¹⁰¹ שהרי מנהג העולם לקרות קריאת שמע של ערבית מפלג המנחה ואילך לפי שסומכין על האומרים¹⁰² ש מפלג המנחה ואילך כשם שהוא כלילה לענין תפלה ערבית לרבי יהודה¹⁰³ כך הוא כלילה לענין קריאת שמע של ערבית וא"כ הוא הדין שהוא כלילה לענין ספרת העומר לרבי יהודה לפי דבריהם¹⁰⁴ ומכל מקום צריכים לחזור ולספור כשיגיע הזמן לפי שהעיקר כהאומרים¹⁰⁵ ש מפלג המנחה אינו חשוב כלילה אפילו לרבי יהודה אלא לענין תפלה בלבד אבל לא לענין שאר דברים שמצותם בכלילה כמו שנתבאר בסימן רל"ה¹⁰⁶:

יג. אבל המדקדקים לספור בצאת הכוכבים שמעו כיום המעונן וספרו בבין השמשות אין צריך לחזור ולספור כלל בצאת הכוכבים מעיקר הדין אפילו בלא ברכה לפי שכבר יצא ידי חובתו¹⁰⁷ לגמרי מעיקר הדין כמה שספרו בבין השמשות שהוא ספק לילה וספק דברי סופרים להקל¹⁰⁸ (ומכל מקום כדי לחוש לדברי האומרים¹⁰⁹ שספרו בזמן הזה מן התורה טוב להם שיחזרו לספור בצאת הכוכבים בלא ברכה¹¹⁰):

יד. מי ששואל אותו חבירו בבין השמשות כמה ימי הספירה כלילה זה יאמר לו אתמול היה כך וכך שאם יאמר לו היום כך וכך לא יוכל הוא עצמו לחזור ולמנות בברכה¹¹¹ לפי שכבר יצא ידי חובתו כמה שאמר לחבירו היום כך וכך לפי דברי האומרים¹¹² שאין צריך כונה לצאת¹¹³ אף שלא אמר לעומר אין בכך כלום¹¹⁴ אבל השואל יוכל לספור בברכה אף ששמע כבר הסיפור מהמשיב מכל מקום בשעה ששמע היה בדעתו לחזור ולספור שהרי בשביל כך הוא שומע ונמצא שהיה בדעתו בפירוש שלא לצאת כשמיעה זו אבל המשיב לא היה בדעתו בפירוש בשעת התשובה שרצה לחזור ולספור שנית אחר כך אף שבאמת כן הוא מכל מקום כיון שלא היה בדעתו בפירוש יצא ידי חובתו להאומרים שאין צריכות כונה.

אבל אם לא אמר לו היום כך וכך אלא השיב לו סתם כך וכך לעומר לא יצא בזה¹¹⁵ לדברי הכל ויחזור ויספור בברכה ומכל מקום יותר טוב לומר אתמול היה כך וכך¹¹⁶:

מז. וכל זה כששואלו בבין השמשות אבל קודם לכן אף אם אמר לו היום כך וכך לעומר חזר וספור בברכה¹¹⁷ כיון שהעיקר כהאומרים שאף מפלג המנחה ואילך אינו חשוב כלילה אלא לענין תפלה בלבד¹¹⁸ וגם להאומרים שהוא כלילה הרי יש אומרים¹¹⁹ שאף מצות מדברי סופרים צריכות כוונה לצאת בהן (ומכל מקום לכתחלה טוב לומר מפלג המנחה ואילך שלא יאמר היום כך וכך¹²⁰):

קטו תשובת הרשב"א ח"א סי' קנ"ד. ש"ע סי' ב.
קצו עילת שבת סק"ב. ח"י שם.
קצח ר"ח ור"י בתוס' ברכות ב, א ד"ה מאימתי.
קצט ברכות ב, א.
ק ראה ח"י סק"ג.
קכא רא"ש שם פ"א סי' א. טור וש"ע סי' רלח סי"א.
קכב סימן זה בשע"ר א"ח הג"ע לדינו, וראה לעיל סי' רסו סי"ב.
קכג מ"א סק"ג.
קכד אליה רבה סק"ג.
קכה ברילעיל סי' ב.
קכו אליה רבה שם.

קכז אבררם סוף סדר ספירת העומר. ש"ע סי' ד.
קכח לעיל סי' ב.
קכט מ"א סק"ג. ח"י סק"ה.
קל מ"א שם. וראה גם לעיל סי' ז.
קלא מ"ז סק"ז. מ"א סק"ט. וברילעיל סי' ג.
קלב מ"ז סוף סק"ז.
קלג אבררם שם. ש"ע שם.
קלד ברילעיל סוף סי' ב.
קלה פ"ח סי' ד' ר"ה ולכן. וראה גם לעיל סי' תעה סכ"ט. וש"ג.
קלו לחוש לדעת האומרים ש מפלג המנחה הוי לילה לכל דבר (דברי נתיבה שם).

תלב

הלכות פסח תפט

מזו מותר לספור קודם תפלת ערבית אפילו במוצאי שבת שמוסיפין מחול על הקודש שמוכל מקום לילה הוא¹⁷² ואינו נחשב ליום העבר אלא ליום המחירת ומכל מקום ראוי להקדים תפלת ערבית לספירה¹⁷³ שתפלת ערבית היא תדירה והספירה אינה תדירה¹⁷⁴ ותדיר קודם לשאינו תדיר¹⁷⁵:

יז ואם דרכו להתפלל ערבית מבעוד יום ולקרות על מנתו כל הג' פרשיות אף שמותר לו לאכול קודם קריאת שמע שעל המטה כמו שנתבאר בס' רל"ה¹⁷⁶ מכל מקום בימי הספירה לא יתחיל לאכול¹⁷⁷ אפילו סעודה קמנה¹⁷⁸ חצי שעה קודם זמן ספירה¹⁷⁹ דהיינו חצי שעה קודם בין השמשות¹⁸⁰ גזירה שמוא ימשך בסעודתו וימנע מספירת העומר אלא אם כן הוא מקום שנהגין שהשמש קורא לספור ספירה כשמונע זמנה¹⁸¹ שאז אין לחוש שמוא ימשך בסעודתו כמו שנתבאר בס' רל"ב¹⁸².

(ואפילו במקומות שלא נהגו כן¹⁸³ אם עבר והתחיל בסעודה בתוך חצי שעה סמוך לזמן הספירה אין צריך להפסיק באמצע סעודתו¹⁸⁴) אבל אם התחיל הסעודה לאחר שהגיע זמן הספירה צריך להפסיק ולספור באמצע סעודתו¹⁸⁵ והאומרים שספירה בזמן הזה היא מן התורה¹⁸⁶ כמו שנתבאר בס' רל"ה¹⁸⁷ ואף שהעיקר בהאומרים שספירה בזמן הזה היא מדברי סופרים¹⁸⁸ מכל מקום כדבר שאין בו מורה כלל דהיינו להפסיק מעט ולספור יש לחוש לסברה הראשונה¹⁸⁹:

יח אם אינו יודע איזה יום הוא בספירה ופתח וברך על הדעת שיספור כמו שישמע מחבירו ואחר הברכה שתק ושמע מחבירו וספר כמוהו יצא ידי חובת הברכה¹⁹⁰ ואין צריך לחזור ולברך שנית קודם ספירתו אע"פ שבשעת ברכה ראשונה לא היה יודע על איזה יום הוא מברך¹⁹¹:

יט אבל לבתחלה אין לעשות כן ולא יברך עד שיוודע איזה יום הוא מהספירה כדי שידע על מה הוא מברך¹⁹²:

כ אם בירך על דעת לספור ארבעה ימים לעומר שהוא סבור שהיום יום רביעי ולאחר שגמר הברכה נזכר שהיום יום חמישי אין צריך לחזור ולברך אלא סופר מיד חמשה על סמך הברכה שבירך כבר אף על פי שהברכה היתה על דעת יום רביעי אין בכך כלום לפי שדברים שבלב אינן דברים לענין זה כמו שנתבאר בס' רל"ט¹⁹³:

קלז	מ"א סוף סק"ג. וראה גם לקמן ס' תצא ס"ג.
קלח	ח"י סק"ג. וכל"מ במור וש"ע ס"א.
קלט	ח"י שם.
קמ	משנת היריות י"ב, ב. וברלעיל ס' בה ס"ב וש"ג.
קמא	סימן זה בשע"ר לא הגיע לירדנו. וראה פ"ז שם סק"ג. מ"א שם סוף סק"ב וסק"ה. לעיל ס' רסו בק"א.
קמב	דרכי משה ס"ק א. רמ"א ס"ד.
קמג	ראה ש"ע ס' רלב ס"ב. וראה גם לעיל ס' ע ס"ה (במסוגר).
קמד	עולת שבת ס"ק ד. מ"א סק"א.
קמה	ברלעיל ס"ב וס"ג.
קמו	מ"א שם.
קמז	סימן זה בשע"ר לא הגיע לירדנו. וראה רמ"א שם סוף ס"ב ומ"א סק"ה.
קמח	שימש קורא.
קמט	רמ"א סוף ס"ד. וראה גם לעיל ס' ע ס"ה (לענין תפלה). ס' תלא סוף סק"א (במסוגר). דברי

נחמיה שם.

קג רמ"א שם.

קגא ח"י סק"ג.

קגב ראה מ"א שם סק"ה (בקריאת שמע שהוא מן התורה). וראה גם לעיל ס' ע ס"ה.

קגג כדלעיל ס"ב.

קגד ח"י שם.

קגה מור בשם ראב"ה ס' תקגו (ע' 177). ש"ע ס"ה.

קגו ראה דברי נחמיה שם.

קגז מ"ז סק"ה. אילה וזמא סק"ב, בשם צידה לדרך כלל ג.

קגח סימן זה בשע"ר לא הגיע לירדנו. וראה ש"ע שם ס"א (כבוד של מים, ומגור שהוא יין, ופתח על דעת לומר בראש פני הגפן, ומכר שהוא של מים וסוים שדבל, יצא). וראה הדמ"ע בגלחנות ברכות פ"א (ו, ב), ובהשגת הראב"ד שם (הובא ברא"ש שם פ"א ס"ד). כי אין הוונתו מעכבת ולא מצינו פסול במחשה כגון זו. וראה דברי נחמיה שם. מ"ט וציונים.

הלכות פסח תפט

תלג

בא אם היה עומד ביום רביעי ובורך על דעת לספור ארבעה ושמעה בדבורו וספר המשנה צריך לחזור ולספור ארבעה כיון שצא שקר מפיו^{קסז} שהיום יום רביעי הוא והוא ספר המשנה בפיו אף שהיה במחשבתו ארבעה אין זה כלום שמצות הספירה היא כפה^{קסח} ומכל מקום אין צריך לחזור ולברך קודם שחזור לספור ארבעה^{קסח} (אפילו אם טעה בתחילה בדעתו שהיה סבור שהוא יום חמישי ובורך על דעת לספור המשנה ולאחר שספר נזכר שהיום יום רביעי אף על פי כן אין צריך לחזור ולברך^{קסח}) לפי שיוצא בברכה שבורך כבר אם לא הפסיק בינתיים בדברים אחרים אבל הספירה הראשונה אינה חשובה הפסק כיון שנתעסק בדבר שבורך עליו אלא שלא עלה בידו כהוגן^{קסח}:

בב (ובשהזור לספור ארבעה צריך לומר היום ארבעה כו' ואם חזר לספור בתוך כדי דבור הספירה הראשונה אין צריך לחזור ולומר היום אלא יאמר מיד ארבעה ימים לעומר^{קסח}):

בג ויש^{קסח} ואומרים^{קסח} שאם שכח לספור כלילה אחת אין צריך לספור כלל בשאר כל הלילות לפי שכבר הפסיד ממצות ספירת העומר לגמרי כשחיסר ממנו יום אחד שנאמר^{קסח} תמימות תהינה ויש חולקין ואומרים^{קסח} שצריך לספור בשאר כל הלילות לפי שכל לילה היא מצוה בפני עצמה^{קסח} ואינן תלויות זו בזו:

כד ולענין הלכה נוהגין לספור בשאר לילות בלא ברכה^{קע} בין ששכח כלילה הראשון בין ששכח באחד משאר כל הלילות^{קע} לפי שספק ברכות להקל^{קע}.

כמה דברים אמורים כשלא נזכר כל הלילה וכל יום המחרת אבל אם נזכר למחר ביום וספר בלא ברכה כמו שנתבאר למעלה^{קע} יספור בשאר כל הלילות בברכה^{קע} שהרי אף לפי הסברא הראשונה^{קע} לא הפסיד מצות הספירה בחסרון לילה אחד כיון שספר למחר ביום והרי הן נקראות תמימות שסופר כל המ"ט יום ואף שיש אמורים^{קע} שהספירה אינה אלא כלילה שאף אם שכח לספור כלילה אין צריך לספור ביום וא"כ אף אם ספר ביום אין ספירה זו שוה כלום להשלים מספר המ"ט יום מכל מקום הרי יש אמורים^{קע} שאף אם לא ספר כלל יום אחד או אפילו ימים הרבה סופר בשאר הלילות בברכה:

כה וכל זה כשברי לו שלא ספר כלילה אחד אבל אם הוא מסופק בדבר אף שלא

קסח הר"ן גי' אין ח"ב (ע' קפ) בשם רב האי גאון. תוס' מנחות סו, א סו"ה ובר' רא"ש פסחים פ"י ס' מא, וזור, בשם רבנו יונה.

קסז רב האי שם. כ"ו ד"ה ור"ן. **קע** תרומת הדשן ס"ו ל"ג. ש"ע ס"ח. וראה גם תוס' מנחה ב, ב ד"ה כל, וזור, בשם בה"ג.

קעא ש"ע שם. **קעב** פ"ה ס"ו. **קעג** סעף ג.

קעד תרומת הדשן שם. לבוש ס"ח. **קעה** הוא דעת בה"ג. שכשהחפיר אין צריך לספור בשאר הלילות, סברא ליה לעיל ס"ג כשצאל ספר כלילה לספור ביום.

קעו דעת ה"ב' דלעיל ס"ג. **קעז** דעת ה"ב' דלעיל ס"ב.

קנט ב"ה ד"ה וי"ש ומתב ע"ה. מ"א סק"ב. וכנסתה הפוסקים ס"ו ר"ה (מ"ו ומ"א שם ס"א א).

קס פ"ה ס"ו ד"ה גם לפי. **קסא** מ"א שם.

קסב מ"א שם (בשנזכר תוך כדי דבור. ולפי האמור לעיל ס"ג, שהכוונה אינה פוסלת הברכה, מני בנה שלא הפסיק בדברים אחרים). וראה דברי נחמיה שם.

קסג ראה דברי נחמיה שם. **קסד** מ"א שם (לענין טעה בדבורו. ולפי ה"ל ס"בכא, כן הוא גם בטעה ברעתו). וראה דברי נחמיה שם.

קסה אוצ"ל: יש. **קסו** מור בשם בה"ג הל' מנחות (קל"ג, ג). וראה דקרי הלכות ח"ג ע"ב, ב.

קסז ויקרא כג, טו.

תלד

הלכות פסח תפט

ספר למחר ביום יספור בשאר לילות בברכה קטש דכיון שיש להסתפק שמה ספר בלילה ויש להסתפק גם כן שמה כהאומרים שכל לילה הוא מצוה בפני עצמה ואינו תלויות זה בזה נמצא שיש כאן ספק ספיקא להמיר להצריך ברכה וספירה בשאר הלילות קטש וכן בכל מקום שנתבאר⁹⁹ שצריך לחזור ולספור בלא ברכה מחמת הספק שיש בספירה הראשונה אם לא חזר וספר יספור בשאר הלילות בברכה¹⁰⁰:

בו במקומות שנהגו לקדש¹⁰¹ ולהבריל¹⁰² בבית הכנסת על היין סופרים העומר בליל שבת ויום טוב אחר הקידוש¹⁰³ לפי שכל מה שנוכל להקדים קדושת היום יש לנו להקדים¹⁰⁴ ובמוצאי שבת ויום טוב סופרים קודם ההברלה¹⁰⁵ לפי שכל מה שנוכל לאחר ההברלה יש לנו לאחרה¹⁰⁶ כדי שלא תהא קדושת היום נראית עלינו כמשאוי¹⁰⁷. ובין במקומות שמברילין במוצאי שבת קודם ויתן לך מיד אחר קריש תתקבל [ובין במקומות שאומרים ויתן לך קודם ההברלה¹⁰⁸ סופרים מיד אחר קריש תתקבל¹⁰⁹] לפי שיש לנו להקדים הספירה בכל מה שאפשר ומיד שנסתלקה התפלה בקריש שלאחריה חל עלינו מצות ספירה¹¹⁰:

בו וכשהל יום טוב האחרון במוצאי שבת שאומרים קדוש והברלה על כוס אחד אי אפשר לספור אחר הקידוש וקודם ההברלה כמו בשאר ליל יום טוב ומוצאי שבתות שהרי אסור להפסיק ביניהם כלל אוי סופרים קודם הקדוש וההברלה¹¹¹ ולא אח"כ לפי שכל מה שנוכל לאחר ההברלה יש לנו לאחרה¹¹² (אבל יום שני של פסח שחל במוצאי שבת אין מקדשין ואין מברילין כלל בבית הכנסת¹¹³ מטעם שנתבאר בס"ת¹¹⁴):

בח בכל יום טוב כשהל יום ראשון בשבת נהגו לומר בליל שני המערכות¹¹⁵ השייכים לליל ראשון¹¹⁶ שבליל שבת אין אומרים מערכות מטעם שנתבאר בס"ת ער"ה¹¹⁷ חזין מיום ראשון של פסח שחל להיות בשבת שנהגו לומר בליל שני המערכות השייכים לליל שני¹¹⁸ משום ביכור לספירה¹¹⁹ שהזכר בו סדר קצירת העומר שהיה נקצר בלילה זה¹²⁰:

כט אסור לאכול חרש אף בזמן הזה¹²¹ בין לחם בין קלי בין כרמל¹²² עד תחולת ליל

קצב ח"י שם.
קצג תרומת הדשן שם. ש"י"ע שם.
קצד תרומת הדשן שם. וראה גם מ"א סקט"ו.
קצה ח"י סקכ"א.
קצו סעף ז.
קצז פיוטים שאומרים בלילות ז"ש בתפלת ערבית. בסדר לא הובאו כלל פיוטים אלו.
קצח כדלקמן סי' תרמב ס"ב.
קצט סעף ג.
ר לבוש ס"א. מ"א ריש המ'.
רא מ"א שם. ח"י סק"א. כלומר, עדיפות וקדימה לספירה.
רב לבוש שם.
רג משנה מנחות סח, א. רנב"ם הל' מאכלות אמרות פ"י ה"ב מור וש"ע סי' וביור"ד סי' רצג ס"א. וראה לעיל סי' שח סוף סי' א' עם הודש מוקצה בשבת.
רז ויקרא כג, ד (ראה פרש"י שם, שברמל דין קליות, וקלי הוא הקטח העשוי טבטבול, הנכרים לעיל סי'

קצח תרומת הדשן שם. ש"י"ע שם. וראה לקריש ח"י ע' 466.
קעט פ"ח ס"ה. וראה תרומת הדשן שם.
קפ סעף ג, ג, יב, יג, ד, כא.
קפא ראה מ"ו סוף סק"ו.
קפב כדלקמן סי' רטב ס"ב.
קפג כדלקמן סי' רצה ס"ד.
קפד תרומת הדשן סי' פ. ש"י"ע ס"פ.
קפה תרומת הדשן שם. מ"ו ס"ק י. מ"א סק"ה. וראה גם לעיל סי' ע' ס"ב.
קפו תרומת הדשן שם. ש"י"ע שם.
קפז תרומת הדשן שם. מ"ו שם. מ"א סקט"ו.
קפח ראה ברכות נב, א. פסחים קה, ב. וראה גם מ"א סקט"ו.
קפט ח"י ס"ק ב.
קצ כ"ה ברפוס זמאנאר. וברפ"ר רש יק ובין כ"ה הא, ובלוח התקון שם תקנו; וכן.
קצא אבודרים ריש סדר ספירת העומר. ש"י"ע שם.

הלכות פסח תפ"ט

תלה

י"ז בניסן ה' שנאמר ו' ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו' עד ועד בכלל אלא שבזמן שביט המקדש קיים משקרב העומר ביום מ"ז הותר החדש מיד ו' שנאמר עד הביאתם את קרבן אלהיכם אבל עכשיו שאין לנו קרבן הרי עצם היום מתיר דיינו לאחר שעבר כל עצם היום.

ובגולה כשלא היו יודעים יום שנקבע בו החדש בארץ ישראל היו אסורין לאכול חדש גם כל יום י"ז עד תחילת ליל י"ח לפי שהוא ספק של תורה שבכתב שהחדש אסור גם בחוץ לארץ מן התורה שנאמר ו' בכל מושבותיכם וגם עכשיו שאנו יודעים יום קביעות החדש אין לשנות מנהג אבותינו ממעם שנתבאר.

ל' ועכשיו אין העולם נוהגין כלל באיסור חדש.

ויש שלמדו עליהם וזכ"ח במקומות שרוב התבואה נורעת קודם הפסח או במקומות שמביאין להם תבואה ממקומות שרוב התבואה נורעת קודם הפסח שאין בה איסור חדש כמו שנתבאר בז"ר סימן רצ"ג ע"ש.

והמתמידים על עצמם במקומות ההם ונותר מסתם תבואה שאינה ידועה לו שהיא ישנה אין צריך לזהר מפליטת הכלים שנתכשל בהם ממין שרוצה לבלש עכשיו ישקרא לפי שמן בנינו אין צריך ששים אלא מדברי סופרים ואין להחמיר כל כך בסתם תבואה שאין בה אלא חומרא בעלמא.

וגם במקומות שרוב התבואה נורעת אחר הפסח כגון במדינות פולין שרוב השבולת שועל והשעורים שועשין מהם השכר נורעין אחר הפסח וגם אין מביאין לשם תבואה כלל במדינות אחרות שזרעין בהם קודם הפסח אף על פי כן אין רוב העולם נוהגין שם איסור חדש.

ויש שלמדו עליהם וזכ"ח לפי ששם הוא שעת הדחק שעוקר שתייתם הוא השכר לפיכך הם סומכים על מקצת הראשונים הסוברים שחדש בחוץ לארץ אינה אלא

תסב ס"ב. מור ושוע"ע ס"ב.

ר"ה משנה שם. רמב"ם שם. מור ושוע"ע י"ד שם. וזו ויקרא כג. יד. רבי יהודה במשנה שם.

ר"ז נגזר שם ס"ב. ב.

ר"ח משנה שם. רמב"ם שם (הקרוכים, והדקוקים מותרים מוצות זהים).

ר"ט ויקרא שם.

ר"י ראה רש"י מוכה מא, ע"כ ד"ה עד עצם.

ר"יא כריבנא בגמרא שם (משמיה במשנה שם. רמב"ם שם. מור ושוע"ע ס"ב ובי"ד שם).

ר"יב נגזר, לפירוש רש"י שם ד"ה וסבר. וראה שו"ת צמח צדק י"ד ס"ו שגב אות ד.

ר"יג עירלה פ"ג מ"ג. רבי אליעזר קודשין ל, ר"ע"א במשנה. נגזר לפירוש רש"י בגמרות שם, שכן גם

דעת אבוב דרבינא. ר"ף קידושין (פג, א). רמב"ם שם. סמ"ג ל"ח ס"ו קטב. סמ"ק ס"ו ר"ז. שו"ת הרא"ש שם.

מור ושוע"ע ס"ב ובי"ד שם ס"א. ש"ך שם בנקה"כ. וראה לקמן מ"ג ס"ל לעיל ס"ו שם סוף ס"ט.

ר"ד ויקרא שם. מנחות פ"א. א.

ר"טו ראה ביצה ד. ב. רמב"ם שם (מדברי סופרים). רד"ב שם.

ר"טז ראה לקמן פ"ה ת"ג ס"א. ס"ו תרומה ס"א. דברי

תומיה שם סכ"ש אות ה.

ר"ז ב"ח סוף ה"ט ובי"ד ס"י רצ"ג. מ"ז שם ס"ד ה. באר הגולה י"ד שם. מ"א בסוף הסימן.

ר"ח סמ"ג ל"ח ס"ו קמנ"ד, בשם רבנו יצחק רבנו שמא"ל. הדעות מייבנות שם אות ג. שו"ת הרא"ש

כלל ב ס"א. מדברי קדושים רמז תקא. תרומת הדשן ס"ו קצ"א. מור ורמ"א י"ד ס"י רצ"ג ס"א.

ר"ט סימן זה בשע"ר לא הניע לדיוני, וראה רמ"א שם. ומה שאינו אסור משום דבר שיש לו מתירין, ראה

לקמן ס"ו תקנן ק"א סק"ה.

ר"כ שו"ת רמ"א ס"ו קלב אות ז. מ"א סק"ו.

ר"כ"א מ"א שם.

ר"כ"ב בדלעיל ס"ו תמ"ג מ"ז ע"ג.

ר"כ"ג שו"ת רמ"א שם. מ"א שם.

ר"כ"ד של"ה שער האותיות אות ק (עג, א) ד"ה עתה באתי על ענין דין של חדש. מ"א שם.

ר"כ"ה אור זיוע ח"א ס"ו שכח. מ"ז י"ד שם סק"ה. מ"א סק"ו ד"ה ונראה לו.

ר"כ"ו תשובת רבנו בתוך, הובאה בשו"ת מוה"רם (לבוב) ס"ו קצ"ג. ובשו"ת הרא"ש כלל ב ס"ו. א. אור זיוע

שם. הובא בתרומת הדשן ס"ו קצ"א. לקיטו מריר"ל (ע' תר"ט).

תלו הלבכות פסח תפמ"תצ

מדברי סופרים שגורו משום ארץ ישראל ולא גזרו אלא במקומות הסמוכים לארץ ישראל¹ כגון מצרים ועמון ומואב ובבל כמו שנתבאר ביורה דעה סימן ש"א² א"ס.

ויש שלמדו עליהם וזאת אחר³ שסוכרים שחדש אינו נוהג אלא כתבואה שהוא של ישראל בשעת קצירה אבל לא בשל נכרים ולפי זה צריך להזהיר לישראלים הדרים בכפרים שיש להם תבואה זרועה אחר הפסח כשרה של השר שניהגו בה איסור חדש.

אבל כל בעל נפש לא יסמוך על המתירים הללו ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לוד⁴ כהסכמת רוב הראשונים והאחרונים⁵ שהחדש נוהג מן התורה אף בחוץ לארץ⁶ ובכל מקום אף בשל נכרים⁷ כי כן עיקר⁸.

ע"ן ביורה דעה ס' רצ"ג⁹ שהנהר מחדש יש לו ליהרר גם מ"ש וממי דבש שהעמידוהו בשמור שבר¹⁰ ע"ן שם כל פרמי דין החדש:

תצ סדר תפלת יום שני ותפלת חולו של מועד וכו' י"ח סעיפים:

א בכל יו"ט שני של גלויות מתפללין כסדר התפלה של יום ראשון¹¹ וכן צריך לומר קידוש היום¹² ושהחיינו¹³ ואף על פי שאין אנו נוהגין בו קודש אלא מחמת ספק שנסתפק לאבותינו¹⁴ שלא היו יודעין יום שנקבע בו החדש בארץ ישראל¹⁵ מכל מקום אם לא יתפללו בו תפלת יו"ט או שלא יאמרו בו קידוש היום ושהחיינו יבאו לזלזל בו¹⁶ לומר שאינו יום טוב כלל ועל ידי כן יבאו גם כן לעשות בו כל מלאכת עבודה¹⁷!

ב ביו"ט שני של פסח קורין כפרשת מועדות שבתורת כהנים¹⁸ דהיינו כפרשת אמור¹⁹

וכו רבנו בריך שם. מ"א שם.

רב סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה מור וש"ע שם (לענין תרומת ומעשרות).

רבט ב"ח סוף סמ"ג וכו"ל שם ריש ה"פ. שו"ת הב"ח ההודות ס' מחמ"ט. מ"ז יו"ד שם (להקל בשל נכרים). באר הגולה שם. ובכ"ח יו"ד שם. בשם הגהות מנחש"ל למור, בשם תשובת מגיל צדק, בשם הריב"א, ומשמעות בה"ג (להתיר עכ"פ בשל נכרי בחו"ל). וכן מסיק בשו"ת כנסת יחזקאל ס' מא ר"ה ואני הקמנ אענה, ושו"ת שב יעקב ס' סא. וראה שו"ת צמח צדק ס' ר"ה (לה, ד), בשם מהר"ל בשם רבנו, צד נוסף ליישב מנהג העולם. ליקוט הדעות כהן ראה שו"ת צמח צדק יו"ד ס' שבג (ג, ב).

רל ב"ח יו"ד שם סוף סימן (שהתמור לא יחמיר אלא לעצמו). מ"א סוף סימן (שבעל נפש תמור). וראה גם שו"ת רבנו סופ"י ו (שהגוי עלמא להחמיר בשל ישראל, ולצורך יתים של אכילת מצה ואפיקומן יש להקל), וסופ"י ו (שבגירות שלפניו טהו ברעת המקלין ובריות הללו רבו כמו רבו הנהגים להחמיר), וס' כ (להתיר י"ש סמקם תעורבת). שו"ת צמח צדק ס' שא (מנהג טהרות אלו לאמור חדש של ישראל ולהתיר חדש של נכרי). שו"ת קדוש ארזין של פסח תש"ט (שפועל מקלין בומינו).

רלא מור וש"ע כאן ס' וכו"ל שם ס"א. ש"ך שם במק"כ. כנסת יחזקאל ס' מא ר"ה וע"פ הדברים.

רלב כדלעיל ס"ב וס'.

רלג תוס' קידושין ל', תנ"א. ראב"ה ס' תקנ"ו. שו"ת הרא"ש שם. מור וש"ע יו"ד שם ס"ב. מ"ז שם

ס"ב. ש"ך שם סק"ו.

רלד ראה שו"ת אדה"ז ס' ו בסופו, שהביא דעת כנסת יחזקאל ס' מא (ר"ה ואני הקמנ אענה, ואילך) לאמור בשל ישראל, ומסיק שהעיקר כרעת ה"מ"א להקל בחו"ל, במצות של מצוה. וראה שו"ת צמח צדק יו"ד ס' שבג (ג, ד).

רלה ראה מ"ז שם סק"א. ש"ך שם סק"ו. ח"י כאן סק"ב.

רלו ראה לעיל ס' תקנ"ו (גבי המין). חידושי צמח צדק משניות (ז, ד). שו"ת רבנו ס' ב.

סימן תצ

א מור. לכוש ס"א.

ב שבת כז, א ורש"י שם ר"ה ובני ברכה.

ג תשובת רש"י, הובא ברא"ש ר"ה פ"ד ס' יד. מרדכי סוכה רמז תשפ"ה. וראה גם לקטן ס' תר ס"ה.

ד דהרי און מברכין על הפסח (שבת שם).

ה כדלקמן ס' תר ס"א.

ו אב"י שבת שם. רמב"ם הל' תחב"ט פ"ג ח"ה, (כס"ט שם. תשובת הרמב"ם, הובא בכס"ט הל' מילה פ"ג ח"ה). וראה גם לקטן ס' תרמ"ט ס"א. וראה דברי נתיבה א"ח (ע, ג).

ז ראה ר"ן מוכה (יד, א) סוף דבור הא' בשם יש מי שאמרו (להחמיר בקדושתו). לקטן שם (שלא לזלזל בעיקר קדושת היום).

ח ברייתא מגילה לא, א ורש"י שם ד"ה ושאר. מור וש"ע ס"א. וראה המעט לקטן ס"ט.

ט וקרא כב, כז.